

Svar på skriftligt spørsmål SSS 1040/2020 rd

Svar på skriftligt spørsmål om att införa ekologisk kompensation för att stärka den biologiska mångfalden

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørsmål SS 1040/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Tiina Elo /gröna m.fl.:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att ekologisk kompensation ska införas inom sektorer som omfattar utnyttjande av naturresurser och markanvändning för att trygga den biologiska mångfalden, dock på ett sätt som inte möjliggör försvagande av de arter och naturtyper som omfattas av naturvårdslagen under kompensationskyldighetens täckmantel?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

Med ekologisk kompensation avses enligt en allmän definition att skador som människans verksamhet orsakat för den biologiska mångfalden på ett håll gottgörs på vissa villkor genom att öka den biologiska mångfalden på ett annat håll. Kompensationen syftar till att samordna den för samhället nödvändiga ekonomiska verksamheten och skyddet av miljövärden så att slutresultatet är bättre för skyddet av miljön och naturen.

Under de senaste tio åren har ekologisk kompensation inkluderats i lagstiftningen i allt fler länder för att bromsa förlusten av biologisk mångfald. År 2013 ingick bestämmelser om ekologisk kompensation i lagstiftningen i åtminstone 56 länder runtom i världen och i åtminstone 13 länder bereddes sådana bestämmelser.

Ekologisk kompensation klassificeras som ett ekonomiskt styrmedel, eftersom kompensationen liksom principen om förorenarens ansvar inom miljövard integrerar kostnaderna för de skador som orsakas för den biologiska mångfalden i kostnaderna för genomförandet av projektet. Därmed uppmuntrar ekologisk kompensation i princip ekonomiska aktörer att välja alternativ som orsakar en mindre förlust av biologisk mångfald. Utan kompensationskyldigheten har genomföraren av ett projekt inte egentligen något ekonomiskt incitament för att undvika skador eller lindra skadeverkningar (s.k. marknadsmisslyckande). Ett styrmedel kan rätta till marknadsmisslyckanden till fördel för de aktörer vars verksamhet inte skadar den biologiska mångfalden och samtidigt minska kostnaderna som förlusten av biologisk mångfald orsakar samhället. Dessutom har det vid beredningen identifierats att ekologisk kompensation även kan skapa nya möjligheter till ekonomisk verksamhet och öka antalet finansieringskällor för tryggnad av den biologiska mångfalden.

Finlands nationella lagstiftning om naturvard innehåller i nuläget inga bestämmelser om ekologisk kompensation. Framtagandet av styrmedel för ekologisk kompensation har dock setts

över och ett behov av ekologisk kompensation har identifierats i flera utredningar som gjorts som bakgrundsarbete för lagberedning, till exempel (VN-TEAS 76/2018 Utveckling av ekologisk kompensation som ett miljöpolitiskt instrument; uppdateringen av naturvårdslagens funktionsbedömning SY 19/2020; Pappila M. Utvecklingsbehoven för skyddet av skyddade arter i naturvårdslagen – utredning 2013, Åbo universitet: Kunskapsnivån och erfarenheter av ekologisk kompensation i Finland, miljöministeriets publikationer 20/2020). I åtgärdsförslagen i Utvärdering av genomförandet och effekterna av Finlands biodiversitetsstrategi och handlingsprogram (Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2020:36) rekommenderas att principen om ingen nettoförlust av biologisk mångfald inkluderas genom utveckling av lagstiftningen i all användning av mark, vatten och naturresurser samt att införandet av en frivillig princip om nettopositiv påverkan främjas parallellt.

Ekologisk kompensation har även lyfts upp bland annat i slutrapporten för arbetsgruppen som begrundade hållbar återhämtning (slutrapport om hållbar återhämtning för ett ekologiskt hållbart och framgångsrikt Finland som klarar sig ur coronakrisen 2020). Arbetsgruppen anser att det är viktigt att i skyddet av arter och naturtyper och som en del av omställningen av lösningar för biologisk mångfald och naturbaserade lösningar minska och kompensera belastningen från markanvändning.

Vid miljöministeriet pågår ett projekt för reformen av naturvårdslagstiftningen. I projektet ses även sådana styrmedel över, med vilka det kan vara möjligt att undvika skador på naturen. Ekologisk kompensation, som utvecklas i en bred arbetsgrupp som en del av reformen av naturvårdslagen, kan fungera som en delösning. Arbetsgruppen har som uppgift att bedöma reformbehov avseende lagstiftningen och utifrån bedömningen bereda förslag till verkställandet av ekologisk kompensation. Under beredningen tas mekanismer för övervakning av ekologisk kompensation och anvisningar fram, noggrannare ramvillkor skapas för att fastställa i vilka situationer ekologisk kompensation kan användas och förslag till reglering av ekologisk kompensation inom naturvårdslagen bereds. Arbetet omfattar även planering, uppföljning och utvärdering av pilotprojekt för ekologisk kompensation som utnyttjar revideringen av naturvårdslagen.

Arbetsgruppen som bereder ekologisk kompensation föreslog på hösten 2020 att reglering om ekologisk kompensation ska inkluderas i naturvårdslagen. Gottgörelse för förlust av naturvärden bör inkluderas i naturvårdslagen så att orsakaren av förlusten av naturvärdena åläggs en skyldighet att gottgöra för förlusten då dispens beviljas från skyddet av de arter och naturtyper som skyddas av naturvårdslagen. Enligt arbetsgruppens förslag är det motiverat att anknyta ekologisk kompensation även till slopande av skydd för naturskyddsområden, om slopandet genomförs för att uppnå ett mål som strider emot skyddet. Övriga förutsättningar som fastställts genom undantaget skulle kompletteras av regleringen.

Som det konstateras i det skriftliga spørsmålet ska ekologisk kompensation genomföras omsorgsfullt för att den inte ska verka i strid mot sitt mål. Den reglering som tas fram har i avsikt att i första hand säkerställa verkställandet av den så kallade skadelindringshierarkin som utgör en fast del av ekologisk kompensation. Enligt arbetsgruppens uppdrag är utgångspunkten ingen nettoförlust. Detta innebär att gottgörelse för förlust som orsakas på naturvärden ska vara en metod som tillämpas i sista hand då det inte är möjligt att undvika skador eller lindra de

oundvikliga skadorna och metoden bör tillämpas endast vad gäller den så kallade restskadan. Arbetsgruppen har framfört ett förslag om att i naturvårdslagen införa en definition om ekologisk kompensation i vilken skadelindringshierarkin har skrivits in: Med ekologisk kompensation avses gottgörelse för förluster som orsakats på organismer och naturtyper genom att förbättra statusen för organismerna och naturtyperna utanför området för förlust, om förlust i första hand har undvikts, i andra hand minimerats och, om möjligt, organismerna och naturtypernas status har återställts inom området för förlust. För att uppnå den marknadspåverkan som eftersträvas är det viktigt att även rikta ansvaret för kostnader rätt, verksamhetsutövaren som orsakat förlusten bör ansvara för kostnaderna för gottgörelsen. I sitt arbete får arbetsgruppen stöd av en sakkunniggrupp, som utreder mätningen av förlusten och gottgörelsen. Anvisningar om genomförandet av ekologisk kompensation grundar sig på sakkunniggruppens beredning och de testas i pilotprojekt inom lagberedningsprojektet på sommaren 2021.

Vid ministeriet pågår för närvarande även en revidering av markanvändnings- och bygglagen. Det är viktigt att markanvändnings- och bygglagen fungerar som en helhet med naturvårdslagen i ekologisk kompensation. Därför kan den eventuella beredningen av ekologisk kompensation i samband med reformen av markanvändnings- och bygglagen inledas först när beredningen av ekologisk kompensation i naturvårdslagen har framskridit tillräckligt långt. På så sätt är det möjligt att säkerställa bland annat enhetliga administrativa processer och definitioner för innehållet i ekologisk kompensation.

Helsingfors 24.2.2021

Miljö- och klimatminister Krista Mikkonen